

Observatoriul este de done ori in septimana, mercuria si sambata.

Pretulu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci; — numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariulu Observatoriulu in Sibiu.

Nr. 87.

Sibiu, 28/9 Novembre 1878.

Anulu I.

Cestiunea Croatiei.

Lectorii nostrii cunosc din diverse informatiuni, càtu de multu sémana relatiunile politice ale Croatiei acésta monarchia cu ale Transilvaniei, sciu si causele pentru care, ómenii si midiolócele prin care Croati'a in fu in stare de a inainta la rangulu politicu unde se afla ea astadi, éra Transilvani'a cadiu in starea in care o vede tóta lumea. In Croati'a dela 1848 nu a cutediatu nimeni se dica vreodata natiunei: „Avemu se mergemu totudeauna cu gubernulu, cu ministeriulu, fia acela compusu din oricare partida politica si din orice elemente nationali. Suntemu neinvetiati, necultivati, prosti, abia meritamu se fimu renumerati intre natiuni; nu ne totu vorbiti de drepturi dumnediesci si omenesci; destinulu nostru este, cá se traimu din grati'a altora, se ne castigamu câte-unu dreptu nationale politicu si bisericescu, totu asia, mergendu in genunchi, precum se térescu peccatosii càtra icónele facétorie de minuni.“ — „Trimiteti deputati la parlamentulu centrale (senatulu imperiale din Vien'a) si tóte celelalte vi se voru adaoge voue, cali ferate, dotatiuni pentru cleru si alte bunatati minunate,“ li se dicea si croatiloru neincetatu dela 1861 pana in a. 1866. „Ne inchinamu cu multa plecatiune si fórté multiamimu pentru atátea promissiuni frumóse; dara mai antaiu voimu se scimu curatu si respicatu, cum remane cu autonomi'a nóstra provinciale, cu drepturile nóstre sacre nationali, cu limb'a, cu autonomi'a eclesiastica, cu fondurile si veniturile nóstre provinciali; cà-ci adeca se vedeti dv. domni austriaci, principiile politice si aplicarea loru prevediute in preain. diploma imperiale din 20 Octobre 1860 totu ne-ar mai conveni; dara schimbarile facute in aceea prin patent'a din 26 Februariu 1861 nu sunt nicidecum pe gustulu nostru si — multe din trens'a nici chiaru pe alu dvóstra, de es. §. 13. Scurtu, vointi'a nóstra este, cá mai antaiu se ne regulamu afacerile nóstre de acasa, si numai dupa aceea se plecamu la unu drumu departatu, càtra Vien'a.“

Dupa Sadowa-Königgrätz croatiloru le venia invitatiuni insocite de mari complimente dela — Pesta. Limbagiulu croatiloru remase acelasi: „Se venimu si la voi, dara se vedemu cine si ce ne remane acasa la noi.“ Atunci intieptulu Franciscu Deak recte Pescariu, de origine din Macedoni'a,

dise càtra ungureni: Daca voiti se ve consolidati, se aveti pace si liniste in fiitorulu dualismu, trimiteti croatiloru una foia alba, cá se 'si scria pe ea drepturile, pe langa care credu ei cá 'si voru conserva nationalitatea si cá voru fi in stare de a prospera in provinci'a loru. Ungureni adoptara, de si cu mare greutate, consiliulu lui Pescariu, inse cu planulu rezervatu, cá indata se formede cumva o majoritate magiaróna in sinulu Croatiei, care apoi se scria pe foi'a alba totu ce li se va dicta din Pesta. Asia s'a si intemplatu; dara pacea dintre croati si ungureni a disparutu si croatii n'au pausatu, pana ce n'au delaturatu pe partid'a magiaróna si au pusu in capulu mesei pe cea nationale, cu care apoi se inchiaie unu nou actu, alu carui simbure fu: administratiunea politica, justiti'a, cultulu si instructiunea in Croati'a remanu in manile natiunei serbo-croaticé, si din veniturile ei circa 4 milióne fiorini; tóte celelalte drepturi si acte de suveranitate, intre care la loculu antaiu e restulu pungei, anume impositetele indirecte si darea in sange spre intregirea armatei comune, se tréca si se remana in potestatea statulu ungurescu si respective in a monarchiei dualistice.

„Fórté bine,“ isi disera atunci multi serbo-croati. Bine si nu prea, respunsera altii, carii vedea si mai departe, si éta pentru ce.

Dela 1871 incóce se decise desfiintiarea granitiei, adeca a institutulu militariu destulu de vechiu, din Banatu, Slavoni'a si Croati'a. Acea desfiintiare semnificá, cá cele 14 regimente si alte trupe (ciaichistii) scotiendu-se de sub administratiunea militara, se se incorporede la provincia, se fia gubernate si administrate dupa legi civili. Sunt 7 ani, de candu „graniti'a“ din Banatu fu incorporata la Ungari'a, din contra graniti'a serbo-croata nu s'a incorporatu nici pana astadi la Croati'a, ci preste 750 de mii serbo-croati fora a mai fi militari, se administra totu militarese; prin urmare, aceea si natiune se tine totu desbinata. Diet'a Croatiei a cerutu pana acum de repetite-ori incorporarea „granitiei,“ inse totudeauna fora nici-unu resultatu, éra cá temeiu alu acelei denegari se aduce numai pretestulu, cá acelu poporu militariu inca totu nu ar fi matoru pentru viati'a constitutionale. (Ce mai viatia!) Indesiertu replicá croatii, cá graniti'a transilvana — cincii regimente mari — se afla incorporata dela 1852 la provincia, si cea banatica

de 7 ani, si cá serbo-croatii nu sunt mai pucinu matori, de es. pentru legi electorali, decátu romanii si secuii. Adevेरulu inse este, cá celoru dela putere li se pare lucru prea peste mesura periculosu, cá tocma 1,900.000 locuitori de aceea si nationalitate pe 755 miliarie □ se fia intruniti si reprezentati prin diet'a Croatiei:

La acea buba rea care cóce mereu, se adaoga altele doue, póte si mai doreróse. Una este, cá croatii ceru cu perseverantia barbatéscá, cá dupa-ce titlulu istoricu alu tieri loru e recunoscutu si usitatu cá regatu triunitu (dreieinigés Königreich), regatulu Dalmatiei se fia subtrasu dela senatulu imperiale si alaturatu la Croati'a.

In momentele de facia stá la ordinea dilei Bosni'a si Hertiegovin'a, Aci serbo-croatii si chiaru diet'a loru, esu cu diverse temeieri istorice si ethnographice, adeca nationali, cerendu cu totu adinsulu, cá dupace se ocupara acele provincii, pana acuma turcesci, se nu mai fia vorb'a numai de ocupatiune, ci de anexiune puru si simplu la monarchia si totuodata immediatu de incorporare la Croati'a. Se intielege prea usioru, cá ungureni nu voru acea incorporare odata cu viati'a, si cá dilele acestea isi batu capulu cum se faca, cá monarchulu nici se priméscá in audientia pe deputatiunea croata, alesa spre a supune adress'a dietei la cunoscinti'a prea inalta. In constituirea unei tieri autonóme de preste patru milióne de slavi meridionali, ungureni vedu periculu supremu pentru domni'a loru. De aici vine, cá iritatiunea reciproca si ferberea colcatoria dintre ambele acelea elemente nationali, slavi si magiari, se póte asemena numai cu cea dela 1848; éra invetiatur'a pentru noi este, precum observaseramu si la alte ocaziuni de repetite-ori in cursulu anului, cá se fimu cu neadormita luare aminte la evenimentele de natur'a acestora, cu atátu mai virtosu, cá la casuri de asia, se ceru nu numai pungile nóstre, adeca impositetele grele, ci si sangele filorlu nostrii.

Transilvani'a.

(Sciri economice.) Dupa trei ani sterpi, in fine mai avu si acésta tiéra nefericita unu anu bunicelu, de si nu fora exceptiune, din cauza cá in unele tinuturi stricasera ploile cele multe. Dara destinulu ori-carei tieri fóra industria mare si

Foisiór'a „Observatoriului“.

Francina séu Firulu Feciórei.

De Paul Féval.

Traducere de: Dimitrie Petrescu.

(Urmare si fine.)

XVI.

Baronulu Roger ajunse maiorenu peste càtuva tempu, si intr'o diminétia de Maiu, clopotele din Illiers-les-Arciaux sunara voiosu.

Francina avé alb'a diadema a logodniceloru in auriulu seu peru si in ochii ei albastri tóte diamantele zimbetului.

XVII.

— Dómna baróna, ii dise don Bertrand, iti aduci aminte de gingasi'a minune ce'ti aperá intr'o di usia? Ceea ce odinióra inpiedica de a intra trebue de acum inainte se inpiedice de a esi. Éta-te ánim'a casei. Remanu la dta. Candu ánim'a lipsesce, cas'a e mórtá.

Totu asia, bunulu preotu vorbí tóta diu'a si facu bine.

Fecióra Mario, de ai tórcé atátu de multu ca se pastredi ánimile tuturoru caselorú nóstre!

XVIII.

Tempulu trecuse; nimeni nu-'si mai aducea aminte de lun'a de miere. De multi ani, don Bertrand dormea in cimitiru.

Baronulu si barones'a n'avéu copii. Baronulu se ducea departe, multu departe, la venatóre, si barones'a, singura acasa, plangea.

XIX.

Intr'o séra, vecinii venira se visitadie pe baronés'a Francina si 'i disera:

— Cum se póte ca baronulu d-tale se te lase asia singura!

Vecinii sunt totudéuna reutaciosi.

Francina respunse:

— Roger 'alu meu e la venatóre. Si vecinii rídiendu:

— La venatóre, da, ha! ha!

XX.

Dupace vecinii plecara, Francina audi sub fere-strele sale o voce cantandu acompaniata de gitara.

— La mediulu noptiei, tatuca?

— Da, este o serenada.

— La ce servece asta?

— La nimicu, ai se vedi. Francina aruncá o mant'a pe umerii sei tremurandi.

Unde se ducea ea? Dumnedieu scie. Mani'a este consiliariu reu.

Usi'a se deschise scartiindu cu intristare. Piciorulu Francinei calca pétr'a pragului.

XXI.

Acésta usia, o data trecuta, féta draga, se inchide pentru totudéuna!

Dar inaintea usiei, unu firu subtire se legana la suflarea ventulu si veni se atinga faci'a Francinei.

Acésta fu de ajunsu.

Francina, care esise pe jumetate, reintrá repede, zimbindu printre lacrimile sale.

XXII.

Santa Fecióra, de ai tórcé atátu de multu ca se aperi onórea tuturoru si fericirea tuturoru!

Si privesce, scumpa fetitia, éta unu firu, unu firu de paiangenu, firulu Feciórei ce'ti mangaie fruntea

Privesce! Cel'altu capetu, perdutu in azuru, atirna inca de depanatórea reginei angeriloru.

XXIII.

— Dar ce se facura, tata, baronulu Roger si barones'a Francina?

XXIV.

— Prin feréstr'a deschisa pe o nópte de tómná, candu Francina visá, unu fulgu din acele dantele ceresci intrá, dulce léganu in care zimbea unu micu angeru rosioru, cum erai tu acum noue ani.

Scii tu fét'a mea? candu acesti angeri vinu, aducu cu dinsi pacea si iubirea.

Pe deasupra léganulu adoratu, Roger si Francina isi intinsera manile. Firulu Feciórei se prinse de braciale loru si inlantii ánimile loru.

Roger, Francina si copilulu nu mai formédia de càtu unu singuru sufletu, ce se numesce famili'a.

Diverse.

— Dupa batali'a dela Hochstädt — 13 Augustu 1704 — marele generalu recunoscu intre prisionieri francesi pe unu soldatu, pe care in decursulu luptei 'lu vediu desvoltandu o bravura esemplara. „Déca regele vostru“ 'i dise generalulu, ar avea multi soldati asia bravi ca pe tine, apoi ar fi neinvingibilu.“

— „Ah,“ respunse bravulu, „soldati ca mine are destui, 'i lipsescu inse generali ca d-ta.“

— O femeia pe alu carei fiu 'lu luasera la catane, veni se se planga la unu generalu si se'lu róge se 'i scape feciorulu. „Fi linistita bun'a mea,“ 'i dise generalulu, „fiulu d-tale si-au alesu o cariera onorifica. Vedi, eu si unu frate alu meu si chiaru imperatulu si principii sei sunt soldati.“ „Da,“ 'i respunse betran'a mama, „pentru d-vóstra este lesne se fiti soldati, pentru cá nu a-ti invetiatu altuceva, Tóderulu meu este inse croitoru.“

comerțiu este, că dacă anul este manșu și produsele se fac în abundență, atunci țier'a se îneca cum amu dice, în unsorea sa, că-ci nu pôte pface mai nimicu în bani și poporul nu e în stare se si ajute la lipsele sale; ăra dacă anul e sterpu, atunci 6menii traiescu ca ursii în scorbura sugându-si unghiile. În totu casulu este înmiu mai bine candu se facu de tôte, pentru că locuitorii se aiba cu ce se satura. Că anul a fostu bunu, se pôte cunoșca si din cercetarea cea mare a tergurilor de septemana pe la cetati si orasie. Asia de es. cele doue țerguri de marti si vineri, usitate în Sibiu, au fostu în septemana ce trece, mai pline decatu multe țerguri de țiera. Pretiurile productelor agricole au scadiutu tare în comparațiune cu cele de înainte cu 6—7 luni. În piati'a Brasiovului se paru a fi cele mai exagerate si totusi multu mai scadiute din ce fusesera înainte. Asia în 1 Nov. 1 hectolitr grâu frumosu curatu se vindea cu 6 fl. 80 cr., de midiulocu 6 fl. 20 cr., amestecat 4.80; secara frumoșă 4.80; orđiu curatu 4.20; ovesu 2.30 si 2.20; papusioiu (cucurușu, porumbu) 4.30; malaiu 4.70. mazare 5.60; linte 7.10; fasole 5.30; sementia de inu 9.60 (scumpa); sementia de canepa 7.50; cartofi carii fusesera fôrte eftini a. tr., se vendu cu 1 fl. 65 — Carnea de vita kilogr. (scumpa) cu 40 cr.; c. de porcu 48. c. de 6ie 24 cr. 100 kilogr. seu prospetu 30 fl., seu topitu 36 fl.

În tôte celelalte piatie transilvane cerealiile sunt mai eftine decatu la Brasiovu, dara spre a castiga spatiu, vomu însemna pentru economi si comercianti din fiacare piatia numai câte doue produse principali, din alu caroru pretiu se potu combina si alu celorlalte în proportiune. Asia: aici în Sibiu grâu frumosu hectolitr (în greutate de 76 pana la 80 kilograme) e 6 fl. 20 cr., papusioiu (70—72 kil.) 3 fl. 30 cr. La Clusiu grâu frumosu 4 fl. 60 cr., papusioiu 3 fl. În Aiudu grâu curatu 5.50, papusioiu 3 fl. În partea oppusa a țierei, la Gherla grau curatu 4 fl. 20 cr., papusioiu 3 fl. 50 cr. În Reghinu grâu curatu 4.78, papus. 3. Carnea de vita în acestea piatie e cu 30 pana la 32 cr. 1 kilgr. În Fagarasiu sunt mai tôte pretiurile ca în Brasiovu.

Nutretiu de vite inca este mai preste totu de ajunsu.

Amu inchiariu mai susu din eftinatate la fertilitate anului. Mai e inse de însemnatu si alta împregiurare atinsa si în Nr. tr. Executiunile de contributiuni si-au aruncatu rețiele preste t6ta țier'a că-ci este patrariulu din urma, care trebuca se fia platitu în 15 Octobree. Dara vai, candu si de unde se si platēca poporul datoriile vechi, în care se vede apr6pe innecatu!! Si apoi mai striga unii emigrati întiepti, carii vedu departe pana la nasulu propriu, ca se nu le cantamu atatea despre economi'a nationala?

În districtele cu vii s'au facutu struguri fôrte multi; ce folosu inse ca pretiurile sunt apasate, ăra cei carii facu vinuri artificioșe cu ingredientie chemice blastemate, le apasa si mai tare.

(În cestiunea calei ferate dela Predealu). „Kelet“ din Clusiu passionatu spre a degrada si innegri totu ce e romanescu, acusa din nou pe guvernulu Romaniei, ca nu se lucra nimicu pe lini'a Ploiesci-Predealu. Noi inse amu conversatu în dilele trecute acolo la faci'a locului, cu doi ingineri, unulu germanu si altulu romanu, carii la întrebarea n6stra ne respunsera: Ungurii cu scurt'a lorui lini'a Brasiovu-Predealu obligati prin conventiune a o termina în Maiu 1878, nu voru fi gata pana în Maiu 1878; ăra noi, de si amu portatu resboiu teribile, totusi linile Ploiesti-Campina si Sinai'a-Predealu avemu se le tirminamu estimpu pana în Decembre. Ne remane partea din midiulocu Campina-Sinai'a, cea mai grea din t6te, căci pe o singura sectiune vinu 6 tunelle si 25 de poduri. Acēsta o vomu termina în anul viitoriu. Noi avemu preste trei mii de lucratori, pentru-că platimu multu mai bine decatu ungurenii. Asia dara diferenti'a între ei si noi va fi numai de 5—6 luni. —

Revista politica.

Între primii oratori iscrisi în contra proiectului de adresa, elaboratu de comisiunea esmisa ad hoc si care a fostu pusu la ordinea dilei în 4 l. c. în senatulu imperiale din Vien'a, a fostu comiteles Hohentwart. Discursulu seu prin care au combatutu ten6rea acelu proiectu de adresa, se pôte considera ca discursulu de programa gubernamentală, prin care marele si multu temutulu capu alu partidei federaliste si-au espusu principiile sale politice si ale partidei sale cu o demnitate înpunat6re de respectu si cu o serioșitate ce caracterisēza pe

adeveratulu barbatu de statu. Prin o fericita grupare a rezultatelor obtinute în decursulu celor 12 ani ai peri6dei dualistice, celebrulu oratoru au formulatu unu actu de aculare îndreptatu în contra partidei centralista „fidelă constitutiunei,“ în care, ca si din cristalulu unei oglinde se reflectēsa în modulu celu mai fidelu, egoismulu, nesinceritate si incapacitate de a governa a partidului, care pana mai ieri si-au datu aerulu a fi nedispensabilu pentru esistinti'a si prosperarea monarchiei.

Comiteles Hohentwart au probatu contrariulu, aratandu, ca tocmai acelu partidu esclusivistu si terorizatoru, care au usurpatu prin mijl6ce neleale supremati'a politica în Austria, este autorulu si complicele acelor incurcaturi si miserii subtu care sufere actualmente monarchi'a austriaca. În numărulu viitoriu speramu a potea pune subtu ochii cetitorilor nostri unu estrasu suficientu din prea interesantulu discursu alu comitelui Hohentwart, care dēca nu ne insielamu va fi inca chiepmatu si pôte mai curendu decatu se astēpta adversarii sei, a juca unu rolulu politicu înportantulu în monarchi'a austro-ungara.

Comedi'a de punere sub aculare a cabinetului C. Tisza, înscenata în diet'a din Ungari'a de catra partid'a cusiuthiana s'au terminatu prin respingerea acelei propuneri cu 170 voturi contra 95. O noua proba acēsta, ca responsabilitate ministerială este inca o dorintia pi6sa, nu numai în Greci'a si Romania, ci si în Ungari'a. A fi ministru sēu a fi fostu ministru, de si responsabilitate este înscrisa în constitutiune se pare, ca inca totu mai este unu titlu poternicu la înpunitate si înviolabilitate acelor muritori, cari au fostu chiepmati la acea functiune înalta de statu!

De catva tempu press'a austro-ungara discuta eventualitate unei noue grupari a poterilor europene si adeca ele afirma, ca pentru de a contrabalantia dictatur'a exercitata prin Prusso-Germani'a si Russi'a si pentru de a restabili ecuilibrulu europeanu atatu de multu sdruncinatulu în tempulu din urma, s'ar fi facutu o apropiere între cabinetele din Angli'a, Franci'a si Austro-Ungari'a, care la tempulu seu, sar' potea manifesta în modulu realu, printr'o aliantia formală defensivă si ofensivă ca cu ocașunea resbelului din Crimea. La aceste aiurari ale pressei dualistice si cu deosebire ale lui „Pester Lloyd“ eata cum respunde principeles Bismark prin „Nationalzeitung“ unulu din organele sale ofici6se:

„Într'unu organulu ofici6sulu din Pest'a ni se da ocașione se audimu o noua variatiune a învechitei melodii, ca în Pest'a din considerare catra Germani'a se mai respectēsa inca aliantia celor trei imperati, de si acuma sar' afla în positiune a castiga cu ajutoriulu poterilor din vestulu Europei, aceia ce cu ajutoriulu aliantiei nordice Ungari'a n'au potutu castiga. Pana acuma amicitia Germaniei au costatu pe Ungari'a fôrte multu si ca aceea s'au marginitu numai pana la punctulu acela, pana unde au fostu angajatulu interesulu germanu. La acestea avemu a respunde, ca nu Germani'a este o piedeca pentru Austro-Ungari'a, ci propriile ei relatiuni interne. Cercurile politice din Ungari'a, cari p6rta carm'a statului dela 1867 înc6ce, si-au pierdutu tempulu celu scumpu cu totu feliulu de nimicuri ale vanitatiei lorui nationale, pentru care au chieptuitu atati bani, ca acuma si — au secatu creditulu publicu. Alaturi cu aceste „alotrii“ au datu frane libere dorintiei lorui de resbunare natională si ori unde numai au potutu, au sugrumatu pe Slovaci, pe Serbi, pe Romani si pe Sasi în propria lorui patrie si acēsta orbire au mersu asia departe, încatu în decursu de ani întregi au defaimatu la t6ta ocașionea în modulu celu mai provocatoru poporatiunea slava din nordulu Turciei, în tempu ce ratiunea sanet6sa, din contra le înpunea se recun6șca de chiamare a Ungariei, precum îi consiliase Kosiuth, a face prin regularea relatiunilor interne si esterne ale ei, că aceia se o considere că centrulu firescu alu tuturor aspiratiunilor de libertate ale vecinilor ei. Prin o astfelu de politica Ungar'a si — ar fi castigatu o positiune firmă si ar fi facutu prin aceea unu mare serviciu Europei întregi. Dara nu, dupa planulu partidei domnit6re, Ungari'a trebuca se appara în totu loculu că dieulu magiaru purtatoru de biciu si asia trebuca se urmedie, ca statulu magiaru în giurulu seu se nu aiba nici unu amicu, ci din contra se aiba pe cele mai multe state vecine de inamice declarate. Si în acēsta ticalosie Ungari'a pretinde, ca imperiulu germanu cu desconsiderarea propriilor sale interese se i dea ajutoru sēu dēca nu, i se amenintia cu o contra-aliantia francesă. Germani'a nu se teme de acēsta.“

Acesta este respunsulu claru si respicatu alu

principelui de Bismark la veleitatile si ieremiadele unguresci, pe care poterniculu cancelarulu le apretiasa precum merita. Principeles cancelarulu scie si este informatu fôrte bine despre „humbugulu“ liberalu si constitutionalu alu ungurilor, cari în fati'a Europei au sciutu se-si dea aerulu de martiri si victime ale patriotismului, liberalismului si democratiei lorui, ăra în țier'a, pretinsa a lorui, terorisēsa se desp6ie totu ce nu este magiaru. Incepe a se face lumina atatu în sferile mai nalte ale monarchiei catu si în cercurile diplomatiei streine, care a fostu ametita prin oratiunile de scena ale eroilor dela frase din diet'a unguresca în decursu de 12 ani. Astadi Ungurii nu mai afla credientu nici chiaru la amicii lorui cei mai afectionati de odin6ra, acaroru asceptari si sperantie nu le au realizatu nici catusu de pucinu. Ce încredere mai potemu avea noi în ei si ce bine potemu ascepta pe viitoriu dela ei? Fara indoială, ca nici una si nimicu ci — din contra. Ce ajutoru si ce bine pôte ascepta cineva dela unu omu, care voiesce se se sinucida, dupa ce si — au ruinatu sanetatea prin o viati'a desfranata si dupa ce si — au prapaditu avereă prin chieptuel nebunesci?

Dela congresulu nationalu bisericescu alu Romanilor gr-or. din Ungari'a si Transilvania.

(Raportu specialu alu „Tel. Rom.“)

(Urmare.)

Siedinti'a VIII, din 9/21 Octobree 1878.

Siedinti'a se deschide la 9 6re si se autentica protocolulu siedintiei premergatore.

Presidiulu presinta o depesia dela dep. Popoviciu Desseanu, prin care cere dela congresu concediu pentru ca este ocupatu cu culesulu viilorui. Se face din mai multe parti observarea, ca din acestu motivu nu se potu da concedii, inșă congresulu fara privire la motivu ac6rda deput. Popoviciu Desseanu concediulu cerutu.

Presidiulu presinta o depesia dela deputatulu Filipescu, a carui mandatu s'a nulificatu în siedinti'a trecuta pe bas'a regulamentulu. Prin acēsta depesia datata din 6/19 Octobree, Filipescu avisēza trimiterea prin posta a credentialului seu si cere concediu.

Alecsie Popoviciu considera trimiterea credentialului de intardiata si propune a nu se lua în considerare nici credentialulu nici cererea de concediu de 6rece mandatu deputatului Filipescu este nulificatu prin conclusulu congresului din siedintia trecuta.

Hannia nu este de parere, ca presentarea credentialului ar fi intardiata, căci Sambata n'a fostu trecuta inca a cincea di dela deschiderea congresului. Propune verificarea deputatului Filipescu.

Munteanu crede, ca congresulu nu mai pôte modifica conclusulu seu din siedinti'a trecuta, candu e decretatu nulificarea mandatului a deputatului Filipescu dinpreuna cu a altoru doi deputati. Mandatu dep. Filipescu este definitivu anulatu si cerculu electoralu respectivu vacantu, prin urmare alte considerante aie n'au locu. Spriginesce propunerea dep. Alecsie Popoviciu.

Fratesiu dice, ca presentarea credentialului nici decum nu se pôte privi de intardiata, căci Sambata în 7/19 ale curentei congresulu a luat decisiunea, prin care se nulifica mandatu celor trei deputati, cari nu s'au presentatu, si în aceasi di, precum arata datulu depesiei dep. Filipescu s'a insinuat. Nu este vin'ă trimititorului, dēca acea depesia a ajunsu la cunoscinti'a congresului numai astadi. Spriginesce propunerea dep. Hannia.

Gaetanu nu vede nici unu resultatu practiculu ce ar potē avē acēsta desbatere. Dēca s'a nulificatu mandatu lui Filipescu, cerculu electoralu totu pe densulu ilu va alege, dēca se va verifica acuma, procedur'a este mai scurta.

Cav. Puscariu dice, ca este fapta validitate conclusului congresualu, prin care se nimicesce mandatu dep. Filipescu. Inșă nimicu nu ne opresce a reasuma conclusulu si dupa ce ne-au venit la cunoscinti'a lucruri, cari Sambata nu le poteam sci, nu este decatu ecuitabilu a si modifica conclusulu. Propune a se reasuma conclusulu si pune verificarea dep. Filipescu la ordinea dilei.

Desbaterea asupra acestui incidentu se declara de încheiata.

Babesiu voesce a mai face unele observari combatare apoi propunerea cav. Puscariu, si afirma, ca mai bine ar fi se se transpuna depesia dinpreuna cu credentialulu comisiunei verificatore.

Cav. Puscariu nu este de parerea lui Babesiu. Gaetanu crede, ca continuarea desbaterei a cauza numai o mare confusie în obiectu.

Marienscu citēza §. 4 din regulamentulu, caru da deputatilorui unu terminu normatu de 5 dile pentru insinuare. Dēca ar avē locu interpretarea cav. Puscariu congresulu ar trebui se se ocupe pana la sfersitului sesiunei totu cu verificari.

Desbaterea se declara de nou încheiata si cestiunea se pune la votu.

Babesiu nu se pôte reține a mai face unele observari si dice, ca înainte de a se vota asupra propuneri cav. Puscariu ar trebui se se hotarasca întrebarea, ca conclusulu congresului de Sambata a fostu provisoriculu sēu definitivu?

Presidiulu pune la votu propunerile facute si se primesce propunerea dep. Al. Popoviciu: a nu se lua în considerare depesi'a si credentialulu dep. Filipescu.

Presidiulu presinta cererile dep. Antonescu si Nic6ra pentru concediu. Congresulu le încuviintieza.

Presidiul prezintă parerea consistoriului metropolitan asupra regulamentului școlilor. Se transpune comisiunii școlare.

Presidiul prezintă niste acte privitoare la școlile granițari. Se predau comisiunii școlare.

Presidiul prezintă o petițiune a mai multor comune din valea Almasiului în afaceri de arondare. Se preda comisiunii organizatoare.

Peste anu face o propunere, ca birul după sesiuni se se plătească de comunele bisericesti și nu de parochii.

Se transpune la comis. pentru regularea parochiilor. Vasilievici face o propunere pentru inființarea unui diaru oficialu metropolitanu. Se transpune unei comisiunii speciale de 3.

Presidiul prezintă supletorice o cerere de concediu a dep. Sig. Popoviciu. Congresul încuviințează. Urmăz ordinea dilei.

Hanea propune, ca obiectulu de la ordinea dilei fiindu de natura foarte delicata, se se ție de la ordinea dilei și se se desbata în legatura cu raportulu comisiunii, ce are a revedea statutulu organicu.

Babesiu este în contra acestei propuneri. Propunerea dep. Hanea nu se primesce.

Raportorulu comisiunii organizatore Trombitiasiu, espune înca odata parerile majoritatii și a minoritatii în cauză diferenției escate între episcopulu Caransebesiului și sinodulu eparchialu.

Bartolomeiu face o schiță scurta a acestei afaceri. Spune cum eparchia Caransebesiului a fostu necesitata a-si ajuta din lipsa de mijloce, totu cu asesorii onorari. Numai la anulu 1871, cand statulu a votatu 100,000 fl. pentru biserică noastră, din care suma a primitu eparchia Caransebesiului 10,000 fl. a fostu în stare a salarisa 3 asessori, adeca pentru fie-care senatu cate unu asesoru. — Celu dintai asesoru din senatulu bisericescu a muritu și salariulu s'a folositu pana la ocuparea postulu dreptu stipendiulu, iar oficiulu s'a prevediutu de unu asesoru onorariu, care a primitu o remuneratiune. Sinodulu eparchialu a hotarita a ocupa definitiv acest postu, și a alesu de asesoru ordinariu pe unulu dintre asessorii onorari. Episcopulu însa a refuzatu de a intari pe alesulu, și din acestu incidentu s'a nascutu diferențiele între episcopu și sinodu. Ambi, episcopulu și sinodulu, s'au învoitu a asterne acestu casu congresulu spre apreciere. Majoritatea comisiunii afirma, ca o intarire a alesulu asesoru nici n'a fostu de lipsa, de ore-ce elu fu deja mai înainte intaritu la alegerea lui de asesoru onorariu. Acesta însa nu este asia. Legea se exprima în această privință clar și lamuritu. Unde are locu alegere, trebuie sa aiba locu și intarire. Faptulu este, ca asesorulu salarizat s'a alesu, prin urmare alegerea lui trebuie asternuta conformu prescriptelor statutulu organicu episcopulu spre intarire. Unu casu analogu s'a întemplat în sinodulu archidiece-sanu. Prots. Puscariu, fostu asesoru onorariu în senatulu bisericescu, fu alesu de asesoru ordinariu și sinodulu archidiece-sanu a supusu această alegere archiepiscopulu spre intarire.

Majoritatea comisiunii sustiene mai departe, ca intarirea episcopulu pôte fi pendentă numai de acele ce le pretinde statutulu organicu dela asesoru în senatulu bisericescu, adeca candidatu se fie preot, se cunoască canoanele bisericești și se fie omu nepatatu. Nu numai aceste sunt ce le pretinde statutulu organicu dela unu candidatu pentru asesoratu, ci în prima linie pretinde, ca elu se fie calificatu și bine meritatu pe terenulu bisericescu.

Majoritatea comisiunii dice, ca între unu asesoru onoraru și unu asesoru ordinaru nu este alta deosebire decatu salariulu. Nici asta nu sta. Caci §. 118 alu st. org. prevede casulu, candu unu episcopu mōre fara de a-si fi denumitu vicaru și dispune, ca conducerea eparchiei în tempulu vacantei este concediata celui mai betranu asesoru dintre asessorii ordinari. Este evidentu, ca si statutulu face astfel mare deosebire între asessorii onorari și ordinari. Recomenda propunerea minoritatii comisiunii spre primire.

Tractianu este în contra ambelor propuneri și face o nouă propunere în acelu întielesu, ca concludulu sinodulu eparchialu se se retrimita cu îndrumarea de a-si constitui consistoriu conformu prescriptelor statutulu organicu.

Episcopulu Popasu: Statutul organicu este în această privință asia de clar, incatu numai pôte încapea nici o îndoială. Candu mi s'a asternutu această alegere spre intarire am precugetatu lucrulu cu tota conscientiositate ce-mi o impune pozițiunea de episcopu, și responsabilitatea ce o am catra biserică și catra statulu. Si eu nu m'am simțitu indemnatu a da acelei intariri binecuventarea mea. Dreptulu de a nu intari nu mi se pôte trage la îndoială. Cine are dreptu de a intari trebuie se aiba dreptu și de a refusa. Legea pe mine nu me deoblēga a spune motivele pentru care am refuzatu aprobarea. Eu stau neclintitu pe bas'a legii și ori ce concludu va aduce congresulu eu nu me voi abate de la lege și nu-lu potu urma, pana ce concludulu congresulu nu va dobandi putere de lege, sancționata de Maj. Sa.

Me rogu deci, a apretii aceste considerari isvorite din liter'a legii și din o ânima, ce bate numai pentru biserică și natiune și adaogu totdeodata, ca eu la concludulu eventualu alu congresulu voi da la protocolu rezervele mele, cuprinse în declarațiunea această.

De altcum declaru, ca voi încerca a complana într'altu modu lucrulu, însa nu potu dá în fati'a congresulu promisiuni precisate.

Babesiu este de parere ca, fiindu această declarare a episcopulu de mare însemnatate, congresulu se îndrume comisiunea a lua în considerare declararea episcopulu și se discute de nou obiectulu.

Congresulu primesce propunerea lui Babesiu și ia dela ordinea dilei obiectulu din cestiune.

Raportorulu com. organizatore raportēza despre petițiunea com. par. din Brasiovu dela biserică Sf.

Nicolea în cauză a alegerii episcopilor. La propunerea comisiunii congresulu respinge petițiunea.

Acelasiu raportor propune, ca cu privire la reprezentatiunea mai multor preoti din eparchia Caransebesiului pentru abuzurile la alegere se decide, a se norma în principiu, ca candidatul la unu oficiu eclestiasticu, facendu abuzuri se se denega intarirea de catra oficiile mai inalte și la casu, ca acelu candidatu se face culpabilu de nou de astfelu de abuzuri se se lipsesca cu totulu de candidare.

La propunerea aceluasiu raportor se decide a se transpune propunerile, cuprinse în amintita reprezentatiune, cari privescu incasarea birului și stolei la comisiunea pentru regularea parochiilor.

Propunerea comisiunii organizatore, a îndruma pe mitropolitulu a face o reprezentatiune în numele congresulu la In. ministeriu pentru schimbarea legii de apararea țierei în acelu întielesu, a permite cuunui'a tinerilor ce a îndeplinitu etatea de 18 ani, sub cuventu de a sugruma concubinatu — da ansa la o desbatare, la care ia parte Radulescu, Petricu, Hanea, Vasilieviciu, Cosma și Traila. Congresulu decide a insarcina pe Mitropolitulu, a cere dela gubernu sucursulu dirigatoriilor civile la sugrumarea concubinatu și a face o reprezentatiune în întielesu propuneri comisiunii.

Raportorulu Trombitiasiu raportēza despre chartia sinodulu eparchialu din Caransebesiu, prin care cere ca congresulu se interprete p. 11 alu §. 96 și III, VII și VIII din stat. org. La această cerere a datu ansa nise resolutiuni ale ministeriulu, prin care ministeriulu denega sinodulu dreptulu a prescrie contributiuni.

Congresulu decide, ca eparchia se caute a-si regula prin ajutoriulu propriu incasare aruncaturilor, asia cum voru ierta împrigiurările, pana la acelu tempu oportunu, candu se va afla de bine a se face din partea congresulu o reprezentatiune catra gubernu.

La ordinea dilei urmēza alegerea comisiunii pentru inființarea unui diaru oficialu metropolitanu.

Congresulu alege în această comisiune pe: cav. Puscariu, Ianculescu, Marienescu.

Sedinti'a se încheia la 1 ora d. a. (Va urmă).

Estrasu dintr'o corespondență originală din Bosni'a.

Striia la Octobre anulu 1878.

Multu stimat domnule redactoru! Nu știu fi-voiu primitu bine, s'eu ba, destulu că nu potu trece cu vederea a nu-ti scrie aici o epistola scrisa de de man'a locotenentulu Iuon Herl'a din regimentulu alu 33-lea, care epistola a fostu adresata unchiulu seu Tamasiu Mitru din Striia. Epistola această din Bosni'a este foarte lunga, deci numai acei'a voi estrage, ce multu pretiuita-ti fōia va potea primi în colōnele sale și în fine voi estrage aceea, ce On. publicu va ceti cu placere. Deci se urmedie epistola această interesanta:

Zvornicu la 2 Octobre st. v. 1878. „Nu știu primitai epistola mea prima scrisa din Tuzla, — căci respunsu n'am capatatu: éta vinu de nou a-ti scrie mersulu până la Tuzla, voiescu se dicu acelea statiuni, prin cari am trecut până la Tuzla. Aceste statiuni se numescu Siamatiu, Gradaciatu și Srebrenicu. Din Tuzla am mersu la Zvornicu, unde regimentulu nostru va remanea preste ierna; Zvorniculu este tocmai langa fluviulu Drin'a, care desparte granița noua a Bosniei și a districtulu, care l'a capetat Serbia în urm'a tractatulu dela Berlinu.

„Mersulu din Tuzla până la Zvornicu, a urmatu asia că: după o pauza de trei zile, divisiunea de Kees — în această divisiune am fostu și eu — a plecatu preste nise munti grozavi, cu munitiuni și cu trenurile nostre de compania. Numai ce gafaiamu de obosēla, chiamamu și pe dracii din iadu, numai se ni vina spre ajutoriu. La jumetate de cale înainte noastră venii din Zvornicu o deputatiune, care a constatu din consulu austriacu și mai multi notabili turcesci din Zvornicu; acestia cu flamur'a alba au adusu veste, că Zvorniculu se preda de voia buna și cumca insurgenti turcesci s'au înprasciatu, vedindu trup'a noastră mare, la care nu se potea opune.

„Nainte Zvorniculu defasiuraramu drapelele austriace, music'a militara încep a intona, ér noi în urari porniram în Zvornicu. Toti crestini seraci erau nainte opidulu, fetițele cu flori și cu cunune ne acceptau, toti erau voiosi, toti felicitau pe imperatulu nostru Franciscu Iosifu. Poti se-ti închipuesci bucuri'a seracilor crestini, — cari de locu fugira la conaculu turcescu (la comun'a turcesca), unde a fostu depuse campanele lor bisericesci, D-dicu scie de candu, — de aici încu în diu'a aceea le-au asediatu în turnulu bisericești lor, unde tragēndu-le s'au adunatu crestini cu lacreme în ochi, și au ținutu mis'a divina; mici cu mari dedeau multiumita Atotopotintelu, care ia scapatu de jugulu turcului fora omenia.

„Tempulu ne a fostu favoritoriu, până în 26 Sept., candu au începutu ploile grozave, atâtea fortune, de cari se te ferēscă Dumnedieu. Amu fostu udi până la camasia, apoi si tremuramu de frigu, eramu cu tōții se abdicemu de lumea această fatala, încu asia ceva nu amu ajunsu de candu sum la militie. Apoi vestmintele nostre cum erau! Candu amu mersu catra Zvornicu, toti amu avutu vestminte bune, noue, acum încu n'ai dá pre ele nici unu cruceriu, de si înainte acesteia amu datu sute pentru ele.“

Aici domnulu locotenente isi intrerupe epistola scrisa cu cerus'a, — apoi pe alta colă cu datulu de 4 Octobre continua:

„Se mi punu mēs'a pe patu și se scriu mai departe, se mi asiediu deci laduti'a, iubite unchiule, apoi se-ti mai scriu despre Zvornicu și traiulu nostru în trensulu, apoi în fine se mai vedi, cum necajimu. Printre gazette dōra ai si cetitu despre înaintarea noastră, cugetu încu, că mai tare te voru interesă rendurile mele, căci descrierea unui lucru este mai verificatu dela acela, care trage

în necasu, decâtu dela acela, care nici nu a vediatu trēb'a.“

„Patulu 'mi este scaunulu, căci turcii nemic'a nu-au lasatu, altcum si mai bine imi pare, baremu nu trebuie se me culcu pe ped. . . turcesci. Amu unu căne și o mātă de soci; se vede că aceste animale sunt sincere catra casa, nu că omenii. Despre cortelulu meu mai tardiu; acum se audiu ceva si despre Zvornicu.

„Înainte candu veniseram în Zvornicu, imi făcemu despre densulu totu felulu de ilusiuni, cugetamu, că Dumnedieu scie, ca ce orasiu pôte se fia, de nu mai multu, baremu că Striia; dar nu preste multu m'am insielatu în ilusiunile mele militare, căci abea unu batalionu potu se-se asiedie în Zvornicu, celealalte trupe afora în lagaru.“ Zvorniculu este o ruina, incungiurata de munti, are strade înguste, case de lemnu, după stilulu turcescu edificate, acoperite cu sîndile putrede.

„Omenii, nu numai că sunt investmentati fora gustu, dar si densii sunt urti: cum dice germanulu, prin traiulu lor demoralizat — „ganz abgelebt“ va se dica, mōre fara dile. Femei nici unu nu vedi, numai ici-colea se ivescu o crestina, la care se nu te uiti, că te îngretiosiedi, — turcele asemenea sunt urite, cum observēdia vre-unu barbatu, de locu — si astupa fisionomie, — inse acela, care se interesēdia, și are minte, totusi le potē vedea: densele sunt albe ca nēu'a. dar' fora vietia și fora frumsētia. De societate nici vorba nu este, te imple uritulu, stai pe pamentu — căci scaunu de felu nu poti capetă — apoi privescu înainte ta că unu nebunu, până ce nu te rumpe fōmea, care, poti astepta până ce va înceta. — Vrendu — nevrendu deci trebuie se meditedi, deca nu voiescu se flamendiesci.

„Eu amu fostu încortelatu langa conaculu turcescu, în o casa, unde a fostu unu harem, — dar turculu — se-lu scie mam'a padurei — s'a mutat cu totu haremulu seu și mi-a lasatu numai o mītă și cātiva porumbi; în cas'a această deducēndu după chilia, turculu a avutu trei muieri, atātu în chili'a lui, cātu si în a muierilor sale a fostu cea mai mare necuratenia, că si la noi la celu mai prapaditu țiganu. În cas'a această ne-amu culcatu toti oficiarii, ne-amu întinsu mantalele și ne odiniremu pe vētr'a gōla.

„În a doua di, din cortelulu această ne-amu mutat într'unu castelu care e edificatu într'unu verfu de munte; castelulu acestu este fora feresti, ploia prin tōte anghiurile se stracura; o ruina întregă, unde nu poti trai, ci vegetă. Nu sumu în stare a descrie necuratenia, spurcaciunea ce ar desemnă mai bine frumseti'a (?) castelulu. În pivniti'a castelulu acestuia am afatu vreo 23 de tunuri, 120 de maji de pravu de pusca în buti, munitiuni de pusce și arme și plumbi de mai multe soiuri, apoi în fine si cutite de ale lor ascutite că briciulu, — cu acesteia li datina lor a taia fora mila capulu prunculu și alu omenilor. Până ce vii aici din orasiu — trebuie se-ti dai sufletulu.

„Hei lume, deca cineva până acuma nu s'a sciutu rogă lui Dumnedieu, — acuma se invētia de singuru! În miseri'a cea mai mare traîmu, voiescu se dicu, cu rumu, cu cafea și cu fumatu ne ținemu viēti'a noastră nenorocōsa de pe o di pe alta, — de vinu s'eu de unsōre nici vorba, cu untu stricatu ne fierbemu măncaarea pucina; repetu traiulu nostru, este de compatimitu.

„De cumva se va organiză posta, asia că se potu obtienea si pachete, te rogu atuncia, dorite unchiule, de si decandu sumu militariu nu te-amu rogatu, acum inse pe toti sântii te rogu, tramite-mi clisa, siunca si vinu, — aduti aminte de acei'a cari sunt în departare, de aceia, cari — si periclitēza viēti'a si-si vērșă sângele pentru imperatulu nostru, dicu aduti aminte si atunci în adeveru ti se va iertă peccatele. În viēti'a ta marimōsa, mai nobila fapta nu vei face, ca atunci, candu iti aduci aminte de militarii romani, cari ridu de mōrte.“

Pe langa plansori si pe langa esprimari foarte triste d-lu locoteninte — si fiesce epistola, — care spune adeverulu vietuirei militarilor nostri din Bosni'a: vedemu foarte claru cātu patimescu, cātu suferu bravii nostrii luptatori. Aicea se vede inse, că ostēnulu romanu cu placere suferu pentru imperatulu seu, care cugetu, ca nu-si va lasa fii cu tempulu ai renumeră cu laurii cuventi ai gloriei și ai vietuirei fericite.

E. N. Pucea.

Sciri diverse.

— (Sesiunea din anulu acesta) a Congresulu nationalu bisericescu alu Romanilor gr. or. s'au terminatu luni în 23/4 l. c. O mare parte a deputatorilor atātu clericali cātu si mireni au plecatu încu în acea di spre casa. Ilust. Lor d-ni episcopu alu Caransebesiului și alu Aradulu au plecatu marti, cu acelasu trenu, cu care pleca și Esceș. Sa baronulu de Ringelsheim fostulu comandantu militarulu alu Transilvaniei, care au fostu transferatu la Brünn. Din partea garnisōnei au iesitu la gara o companie de onōre cu stindardulu regimentulu și cu music'a militara, care înainte de a pleca trenulu esecuta înainte peronulu, mai multe piese musicale, era la suirea bar. Ringelsheim în cupeu intona serbatoresculu imnu popularu. La plecarea iubitulu și stimatulu comandantu au fostu presenti toti generali, oficiari superiori și întregu corpulu oficiarilor, era din partea civila autoritatile, cu comitele supremu și cu primariulu cetatii în frunte, mai multi reprezentanti ai corporatiunilor locale și unu mare numeru de publicu de ambe secsele. La semnalulu datu pentru plecare, gar'a resuna de sincere și puternice strigari de urale repetite, pentru ilustrulu calatoriu, ce se despartea din mijloculu unei poporatiuni si dintro provincie, unde în decursulu inaltei, delicatei și importante sale functionari în decursu de 8 ani de dile a sciutu se-si castige simpatihile atātu ale armatei, cātu si ale poporatiunei civile fara deosebire de nationalitate. Noulu comandantu militarulu alu Transilvaniei generalulu Bauer se ascēpta se sosēscă cu trenulu de astadi.

* liberu, sub scutul ceriului.

— (Invitare la balulu) ce se va arangia cu ocaziunea adunării generale a societății pentru fondul de teatru romanu in 17 Novembre 1878 c. n. in Alb'ă-Iuli'a in sal'a chioscului promenadei din orasiu in favorea societății pentru fondul de teatru romanu si a soldatilor ranitiei in Bosni'a. Pretiulu de intrare: pentru persóna 1 fl. v. a., pentru familia 2 fl. v. a. Oferte se primescu cu multime si se voru publica. Bilete de intrare se capeta in sér'a balului la cassa, pâna atunci in negotiatori'a d-lui Antoniu Csiki. Inceputulu la 8 ore sér'a.

Comitetulu arangiatoriu. — (Unu procuroru russescu modelu din Bulgari'a) Cetimu in „Resboiulu: Politi'a capitalei, aflandu din epistol'a ce ia adresatu banditul Serdaru, ca elu se afla la Rusciucu, a tramisu acolo pe unu agentu investitu si cu o adresa a consulatului Russiei de aci catra guvernatorulu din Rusciucu. Infacisiandu-se guvernatorulu, acest'a tramite dupa procurorulu. . . Inse cine este procuroru acolo? Se nu pufniti de risu, iubiti cetitori, ca-ci ve spunemu unu faptu pozitivu, pe care ilu garantamu. Procurorulu actualu din Rusciucu nu este altulu de catu acelu Popoff, fostu elevu alu scólei de medicina din Bucuresci, care in anulu trecutulu a spartu o cassa de feru din contoaru d-lui Nicolescu din strad'a Lipscani, furandu o multime de bonuri ale dlui maioru Moescu si care, dupa ce a fostu prinsu la gar'a dela Tergoviste, in momentulu candu voi'a se plece, a fostu condamnatu, — déca nu ne incelamu, — la cinci ani de inchisóre. Fiindu inse transportatu spre penitenciarulu Dobroveti'a a scapatu si s'a dusu peste Dunare, ér' acum este procuroru la Rusciucu. Agentulu nostru, spunendu guvernatorulu din Rusciucu cine este acelu procuroru, 'i-a mai atrasu atentiunea, ca elu este si amicu intimu alu banditulu Serdaru; prin urmare, acestu din urma cu greu se va poté prinde prin concursulu lui Popoff. Guvernatorulu i respunde, ca Popoff 'i-a datu parol'a de onóre, ca se va face omu de isprava, si de aceea 'i-au numitu in functiunea de procuroru. Cu tóte in acestea Serdaru nu s'a prinsu; dér' ceea ce constatamu acésta impregiurare este, ca unulu din cei mai importanti magistrati din Rusciucu a esitu din facultatea „Vacaresci“ (inchisóre Bucuresciloru) Minunata justitia voru avé bulgarii!

— (Erata.) La articolulu din Nr. trecutulu intitulatu „Recensiune literara“ s'au stracuratu o eróre de corectura, pe care ne grabimu a o corege, si adica in lini'a pen-ultima in locu de: „indrepte registrulu din limbei romane etc. se se cetésca: „indrepte registrulu limbei romane, cá-ci altmintrea voru remanea ca modelu de absurde.“

Recensiune literara.

II. „Ai carte, ai parte,“ romanu umoristicu, dupa cum ilu numesce autorulu, inca s'a anuntiatu in foia acésta, atunci inse nu ne-amu datu nici o parere asupra lui, fiindu ca nu lu-cetisemu. Venimu deci se ne facemu reflexiunile acum.

„Ai carte, ai parte,“ este primul romanu originalu in limb'a romana ce pórtu titulu de „umoristicu.“ Este intr'adeveru o ideia fórte nimerita din partea dlui Alexi, d'a predá publiculu istorióre in forma picanta, umoristica, cá-ci prin acésta se provóca fórte tare gustulu de cetire. Pe cátu este inse de recomandabile acestu modu de scriere, pe atát'a este elu si dificilu, pentru ca recere unu talentu deosebitu; dorinti'a singura, nu este de ajunsu.

Pentru ce? Éta mai antái notitiele facute asupra opulu. Istori'a se petrece in „Bidinesci,“ orasiu ce nu esiste nice 'n ceriu, nici pe pamentu si nici nu póte esiste. Unu asia numitu Ghitia Popirtia (nume romanticu séu comicu?) se preamba pe strada cu vedu'a Todora si amendoi intrara la matusi'a betrán'a a acesteia. Popirtia si Todora erau logoditi in secretu. Todora trecea de femeia fórte avuta, d'aceea Bidinescenii nu si-poteau esplicá logodirea ei cu unu parvenitu cu atatu mai vertosu, ca dens'a avea patru fete mari si doi feciori. Aici ne spune „romancierulu“ ca in orasiu murise unu hagi betranu, fórte avutu, lasandu unu testamentu de urmatorulu cuprinsu: Tóta averea o testezu nepotulu meu Ghitia Popirtia cu conditiune se ia de socia pe Victori'a, fic'a jupanesei mele de casa, Uti'a. La casu d'a nu se invoiu la acésta casatoria, se fia nepotulu meu indetoratu a platí fetei respective sum'a de diece mii fiorini. — Uti'a scia secretulu testamentulu, si fiindu-ca fic'a ei érá inamorata de avocatulu Orfanescu, staruesce cu totu pretiulu, se scape de Popirtia inca pana a nu se publi-

ca testamentulu, de care elu nu scia nemicu, cá in urma, capetandu cele diece mii, Victori'a se se póta casatori cu Orfanescu. Primulu pasu ii succede, cá-ci logodn'a lui Popirtia érá oper'a densei. Ba inca, acesta crediendu ca tóta averea eredita este unu bagatelu, totu la intrigele Uti'e, inchiaie cu Todora unu actu notarialu, prin care partea ce ar stricá logodn'a, se obliga a plati celei-lalte sum'a de douediece mii fiorini. Intr'aceea se publica testamentulu. Popirtia, pe basea unoru informatiuni luate dela avocatulu Capiu, logodn'a cu Todora o declara de stricata, ér' actulu notarialu de nullu, si promitte, ca conformu testamentulu, va luá de socia pe Victori'a, pe care nice nu o cunoscea; in fapta, elu credea, ca acésta, ca logodita cu Orfanescu, ilu va refusa si astmodu va fi scutitu si de platirea celor diece mii. Uti'a reusesce prin intrigi a face pe Popirtia se nebulésca si astfelu tóta averea se remana pe man'a fetei sale, care se si cununa cu Orfanescu.

Acesta ar fi cuprinsulu din care unu „romancieru“ bunu, ar poté face o naratiune interesanta si atragóre, pana candu sub péna pretentiós'a a dlui Alexi, ea este o adeverata tortura pentru cetitoriu. Tiesetur'a materiei este lipsita de unu planu bunu si scrisa fora nici unu spiritu; o monotonia dela inceputu pana la fine, repetitiuni nesuferite si nici o situatiune, care se 'ti escite curiositatea, precumu intr'adeveru se intempla in „romancierii“ cei buni, si déca in capitulu din urma nu ni-ar spune simplu ca Popirtia a nebulitu, ai fi p'aci se credi, ca dóra ilu va pune la mésa impreuna cu cei-lalti, cá-ci, din cele precedente, „romancieru“ ar trebui se fi spre a poté gáci cugetulu autorulu.

Cata diferentia intre romancierii, cari pretindu a fi romancierii si intre aceia, cari sunt in fapta!

Romancierulu bunu se va folosi de ex. de momentulu insemnatu, candu vrea se scape de unu personagiu principalu, d'aceea va intrebuintá tóte mijlócele, evenimintele si motivele ce au precesu, de ex. alienarei, le va descrie cu atát'a vivacitate si arta, cu atát'a sentimentu, in catu lectorulu tremura, ca are se se 'ntemple vreo catastrofa. — Cum face d. A.? Densulu, temenduse ca lectorii nu sciu ca eroulu si-a pierdutu mintile, vine si ne spune. Pofitimu situatiune!

Asemenea situatiunea capitulu din urma. Maxim'a „finis coronat opus“ are valóre si aici. Cu catu unu autoru va deslegá mai bine incurcaturile prin cari a tienutu incordata atentiunea lectoriloru, cu catu scen'a finala va fi mai scurta, cu atata ea va face mai buna impresiune. Lectorii, totu de-una, mai bine se accepte ceva, de catu se li se spuna prea multu.

Dlu Alexi isi termina opulu intocma cá in povestile poporali, isi aduna tóte persónele, le chefuesce cu vinu si apoi intinde vorb'a, firesce cá si candu e omulu intre pahara, de nu mai scie, ce dice, face o descriere séca de mai multe pagini, care se potea espune in cateva sententii, in fine inchiaie cu urmátorea frasa care póte servi totu odata si cá proba de elegancia de stilu: „Lelea Uti'a inse, care fusese invinsa de poterea vinulu, staturse dela o vreme incóce cu capulu plecatu spre mésa. La vietulu pricinuitu de Capiu, tresari din ametiél'a ei si privi cu ochii sgâiti spre Todora dicundu cu gur'a balbainda, geába, geaba, coconitio, vedi ca amu dreptu cu vorb'a mea: Ai carte, ai parte!

Limb'a este cátu se póte de pestritia, intielegemu nice culta alésa, nice ordinara de Mahalale, unu mixtum-compositum, precum nu póte esiste de catu in Bidinesci. Aflamu de ex. cuvinte cá: perdafu, bizue hazliu, stomachicon, svonu, pizma, vreme, césornicu, filotimia, ipokimena, noima, istericale, anostu, duchu, blagoslovitu etc., de alta parte: sacru, spiritu, vociferá, interiectá, transiá etc. etc.

Totu aci gasimu cuvinte formate dupa o gramatica póte inedita, a dlui Alexi, de ex. definat, confusiatu. Mai departe vedemu, ca verbulu „remanere“ forméza preaperf. „remanesera,“ a „urá“ conjunctivulu „se urasca“ in locu de se „ureze,“ ér substantivulu „umeru“ este de genulu femininu: umeru. (Avisu societatiei acad.). Asemene, frasa ca „mume-si,“ „fiie-si,“ „mirese-si,“ in locu de „mumei sale,“ „fiiei“ „miresei sale“ se voru poté pronunciatu in suburbiile Brasiovulu, dar unu „romancieru“ bunu nice candu nu le va introduce in literatura.

Dar abstractiune facundu dela acestea, intrebamu ce scopu a avutu autorulu prin publicarea lucrarei sale.?

In tempulu acesta candu demimond'a ocupa unu terenu totu mai largu, candu demoralisarea detestabila

infectéza si páturile claselorulu celoru de josu, ruinandu astfelu bas'a societatiei, omenimea, acum, dicu, este unu peccatu neiertatu, este crima a militá pentru estinderea acestui torentu epidemicu! Si éta, aci vrea se-si castige d. Alexi meritu si inca sub seducatoriulu nume de „Ai carte, ai parte“!

Titulu opulu nu sta nici intr'o legatura cu contextulu. Autorulu vrea póte se face parada, cugetandu ca astfelu va seduce publiculu. In locu de „ai carte, ai parte“ ar fi potutu dice: „ai carte, n'ai parte,“ fiindu ca Popirtia, omu cu carte, a fostu celu insielatu, séu „n'ai carte, ai parte,“ cá-ci Uti'a a fostu prósta, fora picu de invetiatura, si totusi a ajunsu aceea ce a doritu. Dar . . . ce ne sarmamu capulu cu titulu? autorulu a trebuitu se deé o titulu opulu, si a alesu care i-a placutu! basta. —

In totu romanulu botezatu „comicu,“ noi dupa o lectura facuta cu atentiunea receruta, sinceru dísu, nu amu aflatu nici o situatiune care ar meritá a fi numita comica, dar nici chiaru grotesca. Singuru numai aceea póte trece de comicu si acésta, intr'adeveru este comicu, ca din gresiéla de condeiu autorulu si-a numitu romanulu seu comicu; pentru ca déca romanulu „Ai carte, ai parte“ pretinde a fi unu romanu comicu, apoi nu scim cum se numimu romanele unui Boz (Ch. Dickens) citandu unu adeveratu romancieru umoristicu, séu si numai atatu de multu gustatele scrieri umoristice ale unui Saphir séu Hackländer?

Inchieiamu exprimandu-ne dorinti'a, cá unu autoru alu unui romanu, mai pre susu de tóte, se studieze tecnic'a unui romanu, inainte d'a publicá asemeni incercari de stilu nereusite, se 'si deé contu despre adeverat'a insemnata a unui romanu, altumentrea pe langa tóta pretentiunea de romancieru séu publicandu chiaru opere a la „Onufrie,“ nu va fi in stare se produca ceva bunu. Petra-Petrescu.

Castigulu celu mare event. de	Anunciu de	Castigurile sunt garantate de Statu.
375,000 Marci.	Norocu !!!	
Invitare la participarea sortilor de castigu		
alu marei loterie de bani, garantata de Statulu Hamburg, in care castigurile sicure trebuie se fia de preste		
7 milióné 790,000 Marce.		
Castigurile acestei loterie favorabila de bani, care conformu unui planu ficu cuprinde numai 82,500 losuri, sunt urmátorele si adeca:		
Castigulu celu mai mare este eventualu de: 375,000 Marce.		
1 Premie de 250,000 Marce	304 Castiguri a 2000 Marce	
1 Castigu a 125,000 Marce	3 Castiguri a 1500 Marce	
1 Castigu a 80,000 Marce	10 Castiguri a 1200 Marce	
1 Castigu a 60,000 Marce	502 Castiguri a 1000 Marce	
1 Castigu a 50,000 Marce	621 Castiguri a 500 Marce	
1 Castigu a 40,000 Marce	37 Castiguri a 300 Marce	
1 Castigu a 36,000 Marce	675 Castiguri a 250 Marce	
3 Castiguri a 30,000 Marce	40 Castiguri a 200 Marce	
1 Castigu a 25,000 Marce	36 Castiguri a 150 Marce	
6 Castiguri a 20,000 Marce	22850 Castiguri a 138 Marce	
6 Castiguri a 15,000 Marce	10 Castiguri a 135 Marce	
1 Castigu a 12,000 Marce	1950 Castiguri a 124 Marce	
24 Castiguri a 10,000 Marce	75 Castiguri a 120 Marce	
2 Castiguri a 8,000 Marce	4 Castiguri a 100 Marce	
3 Castiguri a 6,000 Marce	3450 Castiguri a 94 Marce	
31 Castiguri a 5,000 Marce	3950 Castiguri a 67 Marce	
61 Castiguri a 4,000 Marce	35 Castiguri a 50 Marce	
4 Castiguri a 3,000 Marce	3950 Castiguri a 40 Marce	
	3950 Castiguri a 20 Marce	

Aceste castiguri ajungu in 7 serii in pucine luni la o tragere sigura.

Prima tragere a castigurilor este ficata oficiosu si costa intregulu losu originalu numai 3 fl. 40 cr. v. a., unu diumetate de losu originalu numai 1 fl. 70 cr. v. a., unu patraru de losu originalu numai — fl. 85 cr. v. a.

Aceste losuri originale garantate prin Statu, (éra nu promesse oprite) se espedesa pre langa tramiterea francata a pretiulu, chiaru in cele mai departate regiuni.

Fiacare participatoru primesce fara ca se me provóce dela mine gratis pre langa losulu seu originalu si planulu originalu provediuiu cu marc'a Statulu si indata dupa tragere si lista oficiosa a trageriloru.

Platirea si espedarea baniloru castigati la interesenti se face din partea mea directu, promptu si cu cea mai mare discretiune.

Orice comanda se pote face simplu prin asemnatiune — mandate — de posta.

Se se adreseze deci cu tóta increderea comandezel relative la tragerea apropiata, pana in

15. Novembre a. c.

(49) 4-4

Samuel Heckscher senr.,
Banchieru si comptoaru de cambii in Hamburg.

Morburi de pieptu si plumani

de ori-ce natura se euréza siguru prin

Allopolu de plante Schneeberg a l. Wilhelm

pregatitu dupa prescrierea mediculu, si se capeta de la Franz Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen. Suculu acest'a s'a doveditu de bunu pentru dorerile de grumazu si pieptu, gripa, ragusiéla, tusa si troгна. Multi cumperatori marturisescu, ca numai suculu acestui-a au a-si multimi somnulu placutu.

Escellentu este suculu acest'a, cá preservativa pe tempu neguros si aspru.

In urm'a gustulu fórte placutu copiiloru este folositoriu, celu-ce suferu de plumani inse, o trebuintia; cantaretiloru si oratoriloru contra vocei inchise séu ragusite, unu midilocu necesariu.

Multime de atestate confirma cele de susu: Cea mai clara dovéda despre effectulu extraordinariu alu acestui sucu este, ca cons. de curte de d. prof. **Oppolzer**, rectorulu magn. la universitatea c. r. din Vien'a, ilu folosescu cu celu mai bunu succesu in spitalu, precumu si la persóne private.

Asemene s'a aflatu recomandabilu si s'a prescriu adese suculu acesta de multi alti medici indigeni si din strainatate.

Pentru dovedirea celoru afirmate reproducemu urmátorele scrisori recunoscutóre:

Testimoniu.

Fiulu meu de siese ani Franciscu a suferitu optu septemani in tusa magerésca in asia mesura, in cátu me temeam cá nu cumu-va se se innece; intru ace'a a slabitu cu totulu si a fostu atátu de debilu, in cátu abia stá pre petióre. Atunci mi-s'a recomandat allopolu de plante de Schneeberg, si multiamti acestui midilocu minunatu, indata dupa intrebuintarea primei sticle a mai incetat tusa', dupa a dou'a sticla cantá bene afora copilulu, a venitu la potere si de atunci e deplinu sanetosu. — Si fetiorulu meu celu mai mare a scapatu in cátev'a dile, prein midiloculu acest'a, de o tus'a mare si ragusiéla.

Deci cu multiamti sincera estraduu acestu testimoniu, pentru curarea rapede si miraculósa a copiiloru mei si dorescu cá acestu midilocu se devina cunoscutu si folositu in tóte partile prein omenimea suferinda.

Flatz, 6. Martiu 1855.

Anton Just. Laurentiu Scheibenreif, primariu.

Onorate Domnule!

Te rogu a-mi mai tramite cátu mai in graba inea 4 sticle dein renumitulu D-tale Allopolu de planta, dupa folosirea aloru 2 sticle aflu cá dorerea de pieptu si gutu, pre cumu si respiratiunea scurta se micioréza pre di ce merge, pentru ace'a me

adresezu astadata de a dreptulu la D-Ta, in sperarea de a capatá dein celu mai próspetu. Acludu 5 fl. m. c.

Cu tóta stim'a se subsémna

Heinrich Bock, chirurgu.
Münchret langa Ostrang, 23. Febr. 1859.

Testimoniu medicale.

Allopolu de plante Schneeberg este unu medicamentu fórte usuratoriu pentru doreri de pieptu, asthma, hectica, tusa, cataru, si este de recomandat in casuri de astfelu de bóle.

Hohenmauth, 25. Ian. 1858. Dr. Feschl.

D-lui L. Cantily, apotecariu in Graz.

Onor. Die! Folosindu in desiertu diferite midilóce pentru dorerea de pieptu, de carea suferiam greu de 2 ani, am cercatu si cu o butelia de allopolu de plante Schneeberg anuntiatu de d-ta, care se poté recomandá pe siguru la toti hecticii; pentru-ca, dupa intrebuintarea celui d'antaiu exemplariu amu sentitu usiorare, si dupa-ce am mai cercatu cu 2 sticle din acésta medicina minunata, sanetatea mi se restaurá pe deplinu. Multiamindu-si Dlu meu, din tóta anim'a, remanu alu D-tale servitoriu cu totu obligatu

Graz, 3. Febr. 1857. W. J. Pock.

Domnulu meu! (21) 24

Dupa-ce prin intrebuintarea allopolulu d-tale amu scapatu cu totulu de tusea 'mea si de ragusiéla imprunata cu aceea, de care suferisem septemani si totu odata in urmarea binefacutóreloru rezultate ale acestui allopolu minunatu de plante mi-am recastigatu si vocea de mai nainte, me sentiu fórte olegatu a' Ti multiami din tóta anim'a pentru acésta inventiune salutaru, cum si a recomanda acésta medicina probata, dupa a mea convictiune, la toti cáti suferu de pieptu si mai vertosu cantaretiloru. Cu perfecta stima

Peisching, 25 Juniu 1857. Ioanu Bauer, docente.

Informatiunea despre folosire se alatura la fia-care sticla. Pretiulu unei sticle 1 fl. 25 cr. v. a. Pachetarea se compta cu 20 cr.

Depositulu principale la Franciscu Wilhelm apotecariu in Neunkirchen.

Allopolu de plante genuinu se mai afla in Sabiu: Friedrich Thalmayer, comerciante. Aradu: F. Tones & Comp. Blasiu: Carol Schieszl, apotecariu. Alba-Julia, Juliu Fröhlich, apotecariu. Clusiu: Ed. Valentini, apotecariu. Brasiovu: Ferd. Jekelius, apotecariu. Sighisória: J. B. Teutsch, comerciante.

Tipariulu lui W. Krafft in Sibiu.